

PETRE DULFU. MOMENTE ANIVERSARE

Posibilitatea de tratare și interpretare frecvent utilizată în cercetare, restituirea epistolară, atrage după sine anumite interpătrunderi între demersul istoric și cel de altă natură pentru analizarea evoluției unor elemente ale trecutului material și spiritual autohton.

Avînd o valoare informativă precumpănitoare în procesul studierii istoriei moderne și contemporane ca și a fenomenelor de istorie literară, setul de scrisori relevă aspecte din viața și activitatea emitenților și a destinatarilor. Mesajele expediate și recepționate devin astfel nu numai expresia psihologică a epocii și a corespondenților acesteia prin nota de sinceritate ori spontaneitate conținută ci și ilustrarea, într-un fel anume, a sensibilității mediului respectiv. Valorificarea acestor fonduri epistolare se impune astăzi mai ales în contextul în care o serie de factori conduc la impunerea unei sistem tot mai perfecționat tehnic pentru sursele de comunicare și care va putea marginaliza, — fără puțință excluderii definitive —, datul manuscris, corespondența în sine și actele personale din patrimoniul colectiv. Demersurile înmulțite pe acest tărîm în ultimii ani au avut menirea să faciliteze depășirea unui imobilism conexat stării firești ori neavenite de proprietate — de sorginte particulară sau instituțională — din tendința fructificării singulare și izolate a posibilității de redare în circuit științific, cu primordialitate, metodă ce dăunează actului de cercetare și valorificare în ansamblu.

Depistarea altui segment din epistolarul omului de știință și cultură, Petre Dulfu, în fondurile Bibliotecii Centrale de Stat¹ favorizează încercarea prezentă vizînd recreionarea unor momente din viața și activitatea pedagogului-scriitor, cu accentuarea unor date aniversare. Scrisorile restituite astfel² vor susține în final aserțiunile introductive exprimate vizavi de menirea și realizările pe tărîm cultural-științific ale autorului „Isprăvilo lui Păcală”.

Traiectul biografic al acestuia include cele dintîi șase clase de liceu urmate la Baia Mare, fiind premiat în mod constant pentru sirguința denotată. Cantonați la acest moment, facem trimiterea cuvenită la scrisoarea cu nr. XI din anexă, cu ilustrează prin însăși cuvintele prozatorului-poet, aportul mediului de cultură local la îmbogățirea cunoștințelor aspirantului într-ale deprinderii tainelor muzei scrisului cît și asupra posibilităților de a-și extinde talentul creator într-o autentică limbă literară maternă.

Cele trei mesaje cu un asemenea conținut, redată în întregime³, contribuie la sublinierea în literatura epocii a rezonanței paletelor de poezii și povestiri populare scrise de Petre Dulfu.

¹ Biblioteca Centrală de Stat, fond St. Georges, arhiva Petre Dulfu, compusă din 26 de piese, donate de Ecaterina P.P. Dulfu în 1945; vezi cota CV/4, în continuare BCS.CV/4.

² vezi corespondența literară în *Acta MP*, 6. 1982, p. 435—442.

³ vezi pozițiile I—III din anexă.

„Părintele” lui Păcală, apărut în 23 de ediții, recunoscut drept urmaș în descendență directă și imediată a lui A. Pann, I. Creangă și P. Ispirescu, cumulează aprecieri pentru truda rodnică și neostoită depusă timp de decenii: membru al Societății Scriitorilor Români din 1 noiembrie 1911, va fi sărbătorit festiv în 1927 la împlinirea a 70 de ani, pentru ca peste puțină vreme să fie omagiat în Țara Silvaniei⁴.

În litera și spiritul celor afirmate pînă acum, ne străduim să punem în circulație o altă parte din fondul documenar existent, și anume, corespondența legată de momentul aniversar menționat⁵. Faptele cuprinse în scrisorile din anexă, a căror analiză detaliată o lăsăm la latitudinea lectorului, intervențiile noastre rezumîndu-se doar la întocmirea notelor explicative, relevă un consens deplin în aprecierea dascălului și literatului din partea generațiilor de pedagogi ajutați să se formeze pe calea educației și spiritualității românești. Recurgem, așadar, la modalitatea restituirii, însoțită de comentarii, conștienți fiind de însemnătatea și viabilitatea istorico-literară a unor atari mesaje scrise în acțiunea de cercetare a trecutului vieții și activității omului de cultură și a patriotului sălăjean, Petre Dulfu.

STELIAN MÎNDRUȚ

ANEXA

4 Decembrie 1899

I. Respectabile Domnule Dulfu

După datorie ar trebui mai întîiu să mă recomand, dar fiindcă recomandăția mea nu vă folosește întru nimic, mă mărginesc numai a vă scrii ceia ce voesc spunându-ve despre mine numai că sunt un preot bătrîn.

Sîptămîna aceasta primîind revista „Albina” Nr. 9 în al cărei comitet de redacție faceți și Dvoastră parte, am citit poesia „Ateul”⁶ Respectabile Domn! Ea citesc în fiecare zi câte ceva; am avut fericirea să citesc multe din scrierile Dvoastre, cari mi-au plăcut foarte mult, dar ve mărturisesc din adîncul sufletului că nu-mi aduc amînte dacă vreo dată am citit o scriere care să-mi placă și să mă satisfacă atât de mult ca această poezie, pentru care-mi permit a vă aduce cele mai sincere și cele mai călduroase felicitări, căci întrînsa am găsit intrunite în tîtă puterea cuvîntului și forma și fondul.

Eu am o idee că în lume nimic nu este fără interes; că chiar cînd un om salută pe altul, aceste o face pentru vreun interes ôre care. Ei bine, dacă mi-am permis a vă adresa această scrisoare, să nu o considerați că o fac pentru vreun interes.

Nu, domnule, căci Dta ești tînăr, eu sunt însă bătrîn; Dta țințesi la viață, eu țințesc spre mormînt; eu sunt preot, Dta ești civil. Dta ești un bărbat cult, iar eu sunt un preot cu puțină cultură; deci cum vedeți, interesul nu poate fi la mijloc, afară de mulțumirea sufletească ce am simțit cînd am citit acea poezie.

⁴ Omagiu profesorului Petre Dulfu, București, 1927, p. 15–28; *Ideia pedagogică-literară, socială*, VII, nr. 3–4, 1927, p. 1–51; *Cultura poporului*, VII, nr. 200, 5 iunie 1927, p. 1; *Meseșul*, II, nr. 4–5, 11 martie 1923, p. 2; *Viața școlară*, VI, nr. 10, 1929, p. 20–21; *Cronica*, I, nr. 14–15, 25 dec. 1936, p. 9; *Veselia* nr. special, 22, 22 mai 1941, p. 1–12.

⁵ Biblioteca „Astra”, M.XXXI 12/7: București, 24 iunie 1927, I. Băilă către H. Petra Petrescu, semnalează că P. Dulfu a devenit membru de onoare al „Astrei”.

⁶ *Albina*, III, nr. 9, 28 nov. 1899, p. 234–235; vezi și Gh. Cardaș, în *Albina*, XXXIX, nr. 17, 1 martie 1936, p. 261.

Așa dar, primesce din partea unui bătrân preot, felicitările cele mai sincere și care se va ruga lui Dumnezeu ca să vă țină sănătos și în totă puterea facultăților până la cele mai adânci bătrâneți, spre a putea contribui la podoaba literaturii românești cu frumoasele și profundele Dvoastră scrieri, pentru binele națiunii și eternizarea numelui Dvoastre.

Deși nu mă cunoașteți și nu vă cunosc personal, totuși îmi permit a mă subscrie ca unul dintre cei mai bine voitori ai Dvoastre.

Pr. V. Popp Economu

Bis. Sf. Vineri Harasca

Biblioteca Centrală de Stat, fond St. Georges, *arhiva Petre Dulfu, CV/4/BCS, CV/4/*.

2. București, 5 Decembrie 1899

Domnule Președinte

Aflând că Societatea Dvoastră are să scotă în 1900 un Almanach Literar⁷, vă trimit și eu legenda alăturată aci ca să o publicați în acel Almanach, dacă veți găsi-o potrivită cu scopul ce urmăriți.

Primiți, ve rog, Domnule Președinte, asigurarea deosebitei mele considerațiuni.

P. DULFU

Biblioteca Centrală Universitară din Cluj, *mss. 4789*.

3. *Illustre et cher Monsieur*⁸

Pardonnez-moi si je vous écris une simple carte postale mais je suis a *L'Ile de Pouza* (près de Gaeta) détaché ici par deux mois et je suis plein de *travail militaire*. J'ai mille choses à faire mais cela ne m'a pas empêché de lire votre bel ouvrage *Legenda Țiganilor*. Oh, que vous m'avez fait rire! Au contraire vous m'avez presque ému avec votre *Legenda*, celle imprimée dans les *Convorbiri Literare*⁹. Cette dernière je tacherai de traduire et puis, en parlant de vous, je dirais quelque chose de votre *Păcală*, certainement. Mais je tacherai encore car je dois traduire plusieurs pièces. J'ai reçu d'autres livres de la Roumanie mais pas de l'importance de votre qui m'est très chère. Merci donc illustre Monsieur. Croyez-moi, votre dévoué Pier Emilio Bosi, lieutenant 8-ème bersaglieri. Naples.

Illustre Monsieur P. Dulfu, Bukarest (Roumanie), strada Roșca Nr. 2.

/Traducere: /

Illustre și dragă Domnule

Scuzați-mă pentru că v-am scris o carte poștală simplă, dar mă aflu detașat aici la *L'Ile de Poza* (lingă Gaeta), de două luni și sînt în plin *serviciu militar*. Am nenumărate lucruri de făcut dar asta nu m-a putut împiedica să citesc frumoasa Dvoastră lucrare *Legenda Țiganilor*. Oh, ce m-ați putut face să rid! Dimpotrivă, aproape că m-ați mișcat cu a Dvoastră *Legendă*, cea apărută în *Convorbiri Literare*. Mă voi strădui să o traduc pe cea

⁷ Se poate să fi fost vorba de „Almanahul societății de lectură Petru Maior”, Budapesta, 1901, în care P. Dulfu nu figurează.

⁸ Dată aproximativă, între aprilie-septembrie 1900, după efigia cărții poștale ce înfățișează expoziția de igienă de la Neapole.

⁹ *Convorbiri Literare*, XXXIV, nr. 3, 15 martie 1900, p. 197–205.

din urmă, și apoi, discutînd cu Dvoastră, voi spune cîte ceva despre *Păcală*, cu siguranță. Dar mă voi strădui încă, fiindcă va trebui să traduc mai multe piese. Am primit și alte cărți din România, dar fără însemnătatea Dvoastrei, care îmi este îndrăgită. Mulțumesc, deci, Ilustre Domnule. Considerați-mă al Dvoastră devotat Pier Emilio Bosi, locotenent la 8 bersaglieri. Neapole.

Ilustrului Domn P. DULFU, București (Romania), strada Roșca Nr. 8.
BCS.CV/4.

4. Administrația Orfelinatului pentru copiii învățătorilor primari din România. Bulevardul I. C. Brătianu, Nr. 2, Buzeu.

Multenerate Dle Dulfu,

În numele colegilor mei din Asociațiunea Învățătorilor, vin a vă aduce felicitări respectuoase, pentru dreapta respălțire cu „Bene Merenti” a activității Dvoastre literare și a ve multumiri în același timp cu recunoștință pentru ceea ce ați avut timpul să ne trimiteți și nouă.

Nu de multe zile, Dl. Messner cu care avusesem ocasiunea a me întâlni, la arătarea mea că ne-ați fost un mare sprijinitor, lăuda cu multă căldură înalta valoare pedagogică a unui articol al Dvoastre dintr-un număr trecut al revistei noastre¹⁰. Noi, facem urări călduroase de sănătate și viață lungă pentru îmbogățirea mai departe a literaturii noastre cu lucrări ca cele ce ies din pana Dvoastre; vă urăm fericire, sănătate, viață lungă și pentru bniele învețământului popular, al cărui mare sprijinitor sunteți.

Cu înaltă stimă și venerațiune,

DUMITRAȘCU,

1903, Iunie 6.

BCS.CV/4.

5.

Stimate Domnule Profesor,

Lucrând la redactarea unui „Almanach al școlarilor”¹¹, în genul marilor publicații similare din străinătate, gândul mei aleargă spre fostul și veneratul meu profesor, autorul mult gustatelor „Isprăvi ale lui Păcală” cu rugămintea călduroasă de a-mi face onoarea să-mi trimită un mic autograf cuprinzând o apreciere asupra acestei noi întreprinderi și o fotografie, cari urmează a fi publicate în acest almanach.

De asemenea, îndrănesc a solicita și un articol, o povestire sau o poezie pentru copii.

În adăstare, vă rog să binevoiți a primi mulțumiri călduroase și toată admirația mea.

TEODOR CASTRIȘANU

Breaza—Prahova, 3 Sept. 1923.

BCS.CV/4

6. Prefectura județului Ilfov
Cabinetul prefectului

Stimate Dle Dulfu

În credința că voi adăoga o picătură de mulțumire în sufletul Dv. pentru modul cum ați știut să implantați în sufletul elevilor dragostea de profesorii lor, vă înștiințez că Asociațiunea „Cantina Șerban” din Ilfov, condusă de foștii Dvs. elevi, a depus Societății pentru In-

¹⁰ Am parcurs la Biblioteca universitară clujeană publicațiile pedagogice pentru anul 1903 și nu am găsit articolul respectiv.

¹¹ „Almanachul școlarilor” a apărut abia în anul 1924.

¹² redactor la „Universul copiilor”, vezi și în Omagiu, op. cit., p. 47—56.

vătămint popular românesc din București, una sută mii lei (100.000) în efecte obligațiuni județene și comunale 5%, ca fond inalienabil, pentru ca din venitul lui să se întrețină bursa „Petre Dulfu” creată de Asociațiunea „Cantina Șerban” cu prilejul sărbătoririi Dvs. Societatea pentru învățămînt popular românesc m-a răspuns de primirea acestui fond cu adresa Nr. 22 din 12 sept. 1928. Al Dvs. devotat,

I. GHIȚĂ

12 Sept. 1928.

BCS. CV/4.

7. Societatea Profesorilor Secundari de Pedagogie din România. Persoană morală
Str. Sf. Ecaterina, 2, Nr. 22.

București, 23 Martie 1929

Domnule Profesor,

Avem onoarea a vă aduce la cunoștință că pentru meritele Dvs. deosebite în domeniul pedagogiei și culturii poporului, Societatea profesorilor secundari de pedagogie din România prin comitetul seu întrunit la sediu în ziua de 24 Februarie a.c. va proclamat membru de onoare al ei și m-a însărcinat se vă rog a primi această distincțiune ca un respectuos omagiu adus personalității Dvs. și ca un semn de totală încredere în concursul Dvs. la realizarea programului Societății noastre.

Președinte: DUMITRU THEODOSIU¹⁴ Secretar, ss Domniei-Sale Domnului P. DULFU, profesor și literat.

BCS. CV/4.

8. Ateneul Popular „Paradis”
Ploiești, Nr. 70

1929, Aprilie 22.

Stimate Domnule

Avem onoarea a vă aduce la cunoștință că membrii fondatori ai Ateneului Popular „Paradis” din Ploiești, în ședința de la 11 martie 1929, v-a declarat membru de onoare al acestui Ateneu, care e persoană juridică și morală.

În consecință, spreăm că, din prisosul Dvs. de timp și muncă, veți binevoi a oferi o parte în folosul acestei instituții de răspândire a luminei în rândurile masei cele numeroase, dar rămasă în urmă pe linia evoluției sociale, mai ales din punct de vedere cultural.

Aducându-vă la cunoștință că Ateneul Popular „Paradis” are și o foaie de publicație periodică „Cultura Neamului”¹⁵, îndrăsnim a vă ruga să binevoiți a oferi ajutorul Dvs. prețios, atât cu articole de ordin cultural și social cât și cu o eventuală conferință, la data pe care o veți indica dupe ce veți primi din partea noastră datele fixate pentru conferință.

Ateneul are și o bibliotecă; ori ce dar de cărți pentru folosul poporului e primit cu recunoștință.

Președinte, ss

Secretar general, ss.

NB. Vă alăturăm un statut al Ateneului.

Dsale Domnului DULFU PETRE, str. Bateriilor 32, București.

BCS. CV/4.

¹³ *Idem*, p. 45–46, și în *Ideia*, op. cit., p. 6–9.

¹⁴ *Omagiu*, op. cit., p. 15–28; *Meseșul*, VI, 1930, nr. 24–25, p. 1.

¹⁵ Un fragment din „Povestea României Mari spusă de un soldat” este publicat în *Cultura Neamului*, I, nr. 5, 1 iulie 1929. p. 5.

9. Asociațiunea Elena Doamna
București, Str. Polizu 21.

Mult Stimat Dl. Dulfu

Asociațiunea „Elena Doamna” înființată cu prilejul centenarului neuitatului filantrop G.ral Carol Davilla și ca urmare a pildei dată de el, m-a însărcinat să vă aduc la cunoștință că-n adunarea generală ce s-a ținut pentru votarea Statutelor și Actului constitutiv, ați fost proclamat ca *membru de onoare*, cu un unanim și călduros avânt. Sperăm cu toții că veți fi cu inima alături de noi în opera ce am întreprins și pe care o închinăm ca un prinos de recunoștință memoriei celui ce a lăsat un nume nepieritor.

Primiți, vă rog, asigurarea sentimentelor mele cele mai distinse.

Președintă, MARA MILLER-VERGLY

14 oct. 1930, București.

BCS. CV/4.

10. Societatea pentru protecția copiilor din România. Nr. 1521
Str. Aurel Vlaicu 19. T. 218/52, 234/03

București, 25 Mai 1931.

Domnului Dulfu, Loco

În numele Majestății Sale Regina-Președintă activă a Societății pentru protecția copiilor din România, venim a vă aduce cele mai vii mulțumiri și expresiunea recunoștinței noastre pentru prețiosul concurs pe care ni l-ați dat cu ocazia „Săptămânii Copilului” scriind broșura de propagandă pentru elevi¹⁶.

Bunăvoința cu care ne-ați ajutat va fi pentru noi un nou imbold și o încurajare în înfăptuirea operei de ocrotire a copilului, simțindu-vă alături de noi. Nădăjduind că și-n viitor ne veți ajuta cu aceeași bunăvoință, vă rugăm a primi expresiunea sentimentelor noastre cele mai alese.

Vicepreședintă, LIA BRAHARU

BCS. CV/4

11. București, 4 Sept. 1932.

Dle Director¹⁷,

Am primit cu multă bucurie tabloul fotografic al membrilor Societății. Vă mulțumesc din inimă pentru această atenție deosebită și vă rog să binevoiți a transmite căldurcase mulțumiri din partea mea și membrilor Societății de lectură, atât pentru tabloul frumos înrămat pe care mi l-au trimis cât și pentru onoarea ce mi-au făcut de a mă alege patron al Societății lor. Voiu păstra pentru totdeauna, ca o plăcută amintire, acest tablou care înfățișează pe membrii actualei Societăți de lectură (P. Dulfu) din Baia Mare cu atât mai mult cu cât el îmi deșteaptă în suflet și amintiri duiosase din trecutul de acum vreo 59 de ani, când eram și eu membru al Societății de lectură a elevilor români de la liceul ungu-resc de atunci din Baia Mare. Biblioteca acelei Societăți mi-a dat prilejul de a putea să

¹⁶ „Povestea unui orfan”, București, 1931, 14 p.

¹⁷ Scrisoare în ciornă; este vorba de Dr. Gh. Hetcou, vezi în *Anuarul Liceului „Gheorghe Șincai” din Baia Mare pe anul școlar 1929--1932*, Baia Mare, 1932, p. 42.

citesc pentru întâia oară scrieri literare românești (de Alecsandri, Bolintineanu, Andrei Mușeșanu, etc.) a căror lectură m-a îndemnat apoi să încerc și eu a scrie în limbă strămoșească.

Drept mulțumire trimit la rândul meu pentru biblioteca de azi a Societății, câte un exemplar din scrierile mele principale. Vă rog să le primiți cu aceeași dragoste cu care le-am trimis.

P. Dulfu

BCS.CV/4.

12.
18 Martie 1933

Scumpe Domnule Profesor,

Am citit cu multă plăcere „Povestea unui orfan” pe care mi-ai trimis-o ieri pentru „Universul Copiilor”.

M-am gândit, însă, că este cu mult mai nimerit a o publica în nr. jubiliar pe care ziarul „Universul” îl va scoate pentru sărbătorirea celor 50 de ani de apariție.¹⁸

Cadrul social pe care l-ai dat povestirii Dtale cu evocarea prefacerilor pe cari le-a putut aduce în viața satelor învățătorimea de felul acelora pe care i-ai format și Dta în mare parte ne-a ispitit să vă cerem autorizația pentru a o publica în nr. jubiliar.

Te rog să ne dai o fotografie cu Dta e cu note biografice pentru a o publica odată cu povestirea. Cu cea mai bună salutare.

Al. Popescu-Necșești¹⁹.

BCSCV/4.

PETRE DULFU. MOMENTS ANNIVERSAIRES

(R e s u m é)

L'auteur présente des aspects moins connus de la vie et l'activité de l'érudit pédagogue Petre Dulfu, personnalité bien connue de la vie culturelle de Sălaj, en insistant surtout sur quelques aspects spécifiques de son activité entre 1899 et 1933. Comme annexes documentaires, on reproduit douze lettres envoyées par et à Petre Dulfu.

¹⁸ vezi în „Universul”, L, nr. 150, 5 iunie 1933, p. 80.

¹⁹ vezi în L. Predescu, *Enciclopedia „Cugetarea”*, București, 1940, p. 680.